

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2-40 "
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Bathyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileră.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Sunt oare drepte plânsorile contra băncilor sau ba?

de Adrian Ofoiu

Darmstadt, 10 Martie 1911.

Cea dintâi bancă românească „Albina” s'a înființat la anul 1872. După aceasta, rând pe rând s'au înființat apoi bănci românești și pe la alte orașe mai mari, pe unde am cam fost mai tari și mai compacți.

Așa la Arad, Blaj, Cluj, Orăștie, Orade etc. Pe urmă s'au înființat și pe la orașele mai mici, ba chiar și pe la sate. Intreprinderile astea am putea zice, că au succes. Astăzi avem aproape la 200 de bănci, cari reprezintă un capital social de peste 25.000.000 coroane, iar fondurile de rezervă trec peste 10.000.000 cor.

Băncile noastre azi sunt totodată fortărețe pe la orașele și orașelele unde se află. Sunt institutele cu cari ar trebui să ne mândrim. Durere, sunt mulți între ai noștri, cari în timpul din urmă nu le văd cu ochi buni și mai ales nu sunt mulțumiți cu cât fac băncile pentru popor. Judecata acestor oameni se pare a fi cam puțin gândită. Dacă băncile noastre n'ar avea alt merit decât acela de a fi adunat capitalul românesc la un loc și de a fi creat o clasă de oameni inteligenți și independenți; înțeleg cei 600 de funcționari ce sunt aplicați pe la băncile românești și

și atâta ar fi destul și asta ar fi un mare merit.

Comite o mare greșală acela, care spune: „Păi ce folos avem de băncile românești și ele lucrează tot cu atâtea % ca și cele străine.” Să zicem că-i așa: și unele și altele lucră cu aceleași %, dar totuși băncile noastre au ceva, ce nu au cele străine: la băncile noastre e anul din 12 luni, pe când la foarte multe bănci străine e anul cu mult mai scurt. Și apoi dacă n'am avea băncile românești, atunci desigur, că cele străine ar lucra cu mult mai scump de cum lucrează azi, când ale noastre concurență, le stau în coaste.

Unii, și de aceștia sunt mulți, vin cu fel de fel de pretențiuni: ba, că băncile ar trebui să contribuie mai mult la fondurile culturale, ba, că toată banca ar trebui să ia sub ocrotirea sa cel puțin 3—4 meseriași, pe cari să-i ajute bănește, ca să se specializeze în branșa lor, pe urmă să le acoarde împrumuturi ieftine, ba, că băncile ar trebui să sprijinească altcum presa, ba, că ar trebui să dea mai multe pentru masele studenților, ba mai zilele trecute un pedagog într'un articol de ziar se plânge în contra câtorva bănci pe cari le spune cu numele. și arată cu cifre, că deși băncile respective au avut un venit considerabil, totuși pentru școlile din localitățile, unde își au băncile sediul, pentru școlile, cari trag de moarte au contribuit cu sume ridicol de mici.

Nu cunosc împrejurările de pe la băncile din chestiune, dar totuși susțin și eu, că o bancă, care are un venit curat de 10—15.000 cor. ar putea contribui pentru

școala amenințată mai mult ca cu 20 cor. la un an doi.

Nu-i vorbă, avem noi multe răni de vindecăt și multe goluri de umplut, dar vezi, acestea nu se pot deodată, și e o plânsoare nedreaptă, când cerem, ca toate să le facă băncile românești. Da sunt multe bănci, cari poate jertfesc prea puțin pentru binele obștesc, dar în general grăind, băncile noastre contribuie an de an cu frumoase sume pentru scopuri culturale și filantropice. După raportul d-lui Constantin Popp făcut la congresul cooperativ internațional ce s'a ținut anul trecut la Hamburg, băncile românești jertfesc anual pentru scopuri filantropice culturale frumoasa sumă de 150.000 cor.

Un lucru nu-i iertat să perdem din vedere, când cerem marea cu sarea dela institutele noastre financiare, anume: Băncile noastre sunt societăți pe acțiuni, iar acționarii nu-s milionari. Poate, că tare puțini dintre acționari dispun de zeci de mii. Cei mai mulți dintre acționarii noștri au la aceeași bancă unde sunt proprietari și acții lungi, cari în limbajul de toate zilele să numesc „vexele”.

Am informații pozitive dela multe bănci de ale noastre și am avut ocazie ca să mă conving personal, cam cum se pune la cale câte o bancă românească. Se pune la cale înființarea unei bănci în orașelul cutare. N-rul acțiunilor 300, valoarea unei acțiuni 200 cor. Câțiva oameni mai cu prindere din orașelul unde vrea să se așeze banca subscriu câte 10—15 acțiuni. Restul le subscriu popii, câte un țaran mai cu stare și uneori învățătorii din jur. Și să nu credem, că aceste trei

VIS

Bătrân, albit cu totul de-a vremilor ninsori,
 Părea, că stau pe-o stâncă visând cu fruntea
 [n nori
 Și mă gândesc cu jale la vremea ce s'a dus...
 În preajma mea, tăcere de moarte... și de-
 [odată
 Aud sburând prin aier cântare fermecată
 Și-un stol ușor de îngeri mă iau cu ei în sus...

Din sbor aud un vuet, un vuet lung... tresar!
 Greoi mi-ntorc privirea spre-al lunei trist hotar
 Și sufletu-mi tresaltă din leagănul d'eres...
 Mă uit în jos; o vale adâncă și pustie,
 Din care viața cearcă spre lumea mea să vie...
 Dar totu-i întuneric și murmur ne'nțeles.

— „Cu bine mergeți îngeri! Al vostru-i ceru
 [ntreg!
 Al meu e doar pământul... mă'ntorc să-l în-
 [țeleg:
 ... Sunt cântece de leagăn și plânsete pustii,
 Strigări de veselie și răgnet de peire,

Blesteme 'nfricoșate, urări de fericire...
 Prin lacrimi amare cântări de bucurii!

„Nainte!...” tot răsună adânc ca dintr'un iad,
 „Nainte, tot'nainte, lăsați pe cei ce cad!”
 — Urale de sălbatici în ceruri s'au izbit... —
 „Ce-i astăzi nu ne pasă, ne doare ce-o fi
 [măine!
 Și-un glas slăbit, prin noapte, de-abia s'aude:
 [pâine!
 Și strigătul se 'ngroapă prin golul infinit.

— „Opriți, opriți o clipă să viu și eu cu voi!
 Imi place desnađejea și rânjet de nevoi,
 Imi place lupta voastră cu sgomotu-i aprins!
 'Nainte dar!... Și noaptea goniți-v'o din minte,
 Spre răsărit de soare să mergem tot'nainte
 Și să v'arăt lumina ce-o credeți că s'a stins!...

De-odată mii de glasuri ce'n ceriuri se izbesc
 Salută zorii zilei c'un cântec vitejesc...
 În urmă tunet, vaer, bubuituri de tun!...
 Din temelii pământul de spaimă-acum tresare,

E roșie de sânge, incremenita zare,
 Văzduhul se frământă ca un gigant nebun;

Par'c'ar fi dat drum liber o mână de colos
 La mările 'nvrăjbite... și-acuma furios
 Se varsă mii de valuri să'nghită-acest pământ;
 Sunt strigătele forței pornind din nebulie,
 E un delir al vieții scăpate de robie,
 E-avântul libertății ajuns la țelul sfânt!

— „Despote, fă-ți o cruce, de-ai învățat vre-o
 [dat'
 Să'nalți la cer privirea... că ceasul ți-a sunat!
 Trufia ta de-altădată e pulbere și fum!...
 Chiar ceru-și trage vâlul de nori să nu te vadă
 Și sclavii, umiliții, azi falnici vin grămadă
 Și jugul ce-l purtară ți-l svâr!' în ochi acum!!

Z. Bărsan.

categorii de pe urmă subscriu zeci de acțiuni nici că își ridică depunerile de pe la bănci străine pentru, ca să se facă proprietari la noul institut românesc. Nu, doamne păzește. Subscrie unul câte 2—3 acții, iar ratele, când e la plătire le fac de pe unde pot; ba mai rup din vite, ba mai trimite ceva un fecior din America. Românul în cazuri de astea speculează cum poate. Pune de pe un umăr pe altul. Cam așa stând lucrurile pe la băncile noastre; cred că e nedreaptă plânsoarea contra dividendei ori uneori asupra dividendei ce să împarte acționarilor. Eu aflu că atunci când e vorba de jertfe apoi cu mult mai îndreptățiți am fi să cerem dela proprietarii, comercianții cu stare și dela alți finanțari ce îi avem *decât dela băncile cu acționari, ca cei de mai sus.*

Deși numărul băncilor noastre după cum am amintit mai sus atinge aproape suma de 200, totuși mai avem multe centre unde lipsesc băncile românești. De pildă în Sighetul Marmăției abea acum s'a pus la cale o bancă românească cu toate că aci i-s'a simțit lipsa de mult.

În schimb însă pe la unele orașe încep să se ivească a doua și a treia bancă. Asta la orice întâmplare, că e spre răul nostru, lucrul acesta servește nu spre consolidare ci spre desbinarea noastră. Asemenea în anii din urmă au început să se facă bănci și pe la sate, bine înțeles sub ocrotirea unei bănci mai mari din apropiere. Asta cred că iarăși nu-i cu cale. Acum când ideea cooperativei începe să se familiarizeze pe la satele noastre ar trebui, ca băncile (societățile pe acții) să rămâie la orașe iar la sate să lase loc cooperativei. Ba mai mult ar fi de dorit, ca băncile ce le avem să sprijinească chiar ideea cooperativei și oareși cum sub aripile lor să se desvolte aceste noi institute economice. Dacă băncile o vor face aceasta atunci au făcut foarte mult pentru popor și nu-i iertat să ne îndoim, că băncile noastre o vor și face aceasta.

Note și impresii

Mediul geografic

Printre factorii, cari hotărăsc într'un mod sau altul desfășurarea vieții popoarelor și stau astfel la baza proceselor istorice este socotit și mediul geografic, înțelegându-se prin aceasta: poziția, relieful, clima și bogăția unei țări oarecare. E și natural să fie așa. Pământul nu e pretutindeni la fel. Raportul diferit dintre cele 4 învelișuri (aer, ape, pământ și viață organică) face, ca condițiile geografice să fie foarte variate în diferite puncte pe glob. Ele vor exercita la rândul lor influențe deosebite asupra popoarelor, cari ca și indivizii sunt adaptabile la mediul, în care trăiesc.

Adeseori însă se exagerează influența mediului geografic. Cu cât talent pune marele scriitor francez H. Taine în legătură cauzală armonia sufletului grecesc, manifestat în literatură și artă, cu natura încântătoare a Eladei cu cerul ei senin, cu apele-i albastre, cu relieful-i tivit de contururi clare, luminoase. Dar oare natura Italiei e mai puțin fericită sub raportul frumuseții? Pentru ce nu s'a răsfărat cu aceeași bogăție în sufletele Romanilor? Și apoi cerul Greciei e și astăzi tot așa de senin și frumos ca și al vechei Elade, marea Egee cu golfurile ei nenumărate poartă aceleași ape albastre, Olimpul stă și astăzi cu fruntea scaldată în razele soarelui, ce răsare din mare. Natura a rămas aceeași, dar

Problema națională în Austria și art. XIX

de dr. Mihai A. Popovici

— Sfârșit. —

În Austria problema națională a ajuns în țara aceasta a doua. Crizele primelor lupte naționale au trecut. Drepturile etnice ale diferitelor națiuni nu se mai discută, și nimeni nu încearcă să le conteste valoarea lor morală. Astăzi se discută mai mult partea tehnică a modalităților, prin cari în înțelegere reciprocă să i-se dea fiecărei națiuni dreptul și prilejul de dezvoltare așa după cum i-se cuvine în cadrele unui imperiu poliglot. Popoarele Austriei au ajuns la acel grad de cultură, în care mintea neturburată de sângele înfierbântat de o fantazie fără frâu, cum e în Ungaria la rassa dominantă, știu să deosebească binele de rău, adevărul de minciună.

Interesele comune bine pricepute știu să dea minții cumpănite calea dreaptă și cinstită a progresului comun.

Gradul acesta înalt de cultură, plămădit și crescut cu deosebire de rassa germană, dă un caracter cult și civilizată întregii lupte naționale. Așa se poate explica faptul, că problema națională își urmează drumul pacinic pe baza unui articol abstract din legea despre drepturile cardinale. Respectul față de demnitatea de om, respectul față de națiuni ori care ar fi ele, sunt semnele omului cult, și din aceste elemente împreunate fără îndoială și cu rezonul de stat, rezon sănătos și pozitiv a urmat aplicarea practică a art. XIX în școală, oficiu și viața publică. Dacă aruncăm o scurtă privire asupra stărilor din Ungaria, vedem că lucrurile stau tocmai invers.

La 68 s'a creiat o lege a naționalităților, o lege care face parte din constituție. Rostul ei era să împace într-o cântă postulatele diferitelor națiuni din Ungaria. Prin ea se urmărea tendința de a garanta dezvoltarea culturală a tuturor naționalităților și de a se preciza rolul diferitelor limbi vorbite în regatul ungar în consonanță cu limba de stat maghiară. Prin legea naționalităților se abrogă toate legile anterioare, cari dau drepturi speciale diferitelor națiuni. La 1863 în Transilvania e recunoscută și națiunea română ca a patra națiune în marele ducat al Transilvaniei. Legea aceasta precum și legile, cari cuprindeau drepturile altor națiuni, sunt abrogate cu motivarea expresă, că numai e nevoie de legi speciale, fiind a întreaga materie e aranjată și garantată în deajuns prin legea naționalităților. Avem așadar în Ungaria o lege precisă, nu un „Verheissungsgesetz“, cu norme pozitive cu îndatoriri precise, nu ca art. XIX,

care indică doar unele principii, și are mai mult un rol negativ.

În această lege se precizează drepturile limbilor diferitelor naționalități, se indică deobligamentul indiscutabil al statului, de a susține institute pentru instrucția publică până la institutele academice din visteria statului pentru diferitele națiuni și în limba diferitelor națiuni. S'ar părea deci, că Ungaria e cu mult mai progresată în ideile liberale față de problema națională, decât Austria și n'avem, decât să deschidem vre-o carte de drept constituțional străină, și vom vedea cu câtă sinceritate de om, care se încrede în cinstea deapropelului, respectivul autor încheie capitolul, că în Ungaria prin legea naționalităților, națiunile își au codificate drepturile lor neștirbite. Cităm § 17 al legii cu pretențioasa titlă, „despre egala îndreptățire a naționalităților“, pentru ca să vedem cu ce aparat cult încearcă legiuitorul să motiveze pe hârtie, în însuși textul legii îndreptățirea acestor dispozițiuni: „Deoarece succesul instrucțiunii publice din punctul de vedere al culturii generale și al bune stări obștești, este tot deodată și suprema țintă a statului, statul are deobligamentul să se îngrijească, ca cetățenii de orice naționalitate, cari trăesc împreună în masse mai mari, să se poată cultiva în apropierea ținuturilor locuite de ei, în limba maternă până la gradul, dela care începe cultura mai înaltă academică“. Așadară cultura generală și bunăstarea obștească sunt ținta supremă a statului, și statul are deobligamentul, să îngrijească de instituțiuni naționale pentru ajungerea țintei acesteia. Câtă bogăție de liberalism fie și numai până la cultura academică, cel puțin în instrucțiunea publică, și câtă depărtare dela faptele zilnice ale legiuitorului ajuns reprezentantului unei caste și deci asupritorului celor ce nu aparțin aceleiași caste. Legea școalelor populare dela 1907, legea procedurii civile din 1910, și zecele de ordinațiuni ministeriale, împreună cu toată practica dela judecătoria și dela oficiile administrative, sunt un veșnic protest real în contra existenței legii despre egala îndreptățire a naționalităților.

Scopul nostru e să aruncăm o lumină asupra chestiunii naționale din Austria pe baza art. XIX. În paranteză am vrut să scoatem la iveală, cum mulțumită progresului cultural al Austriei, sau mai bine zis al celor puși în fruntea treburilor obștești ale Austriei, o problemă atât de mare și hotărâtoare, ca problema națională, fără o lege expresă, ci numai și numai pe baza unui art. mai mult sau mai puțin abstract dintr'o lege, s'a creiat un teren de dezvoltare pacinic, prin care interesele adeseori nu numai culturale, ci și politice ale diferitelor națiuni, sunt puse la adăpost sigur. Am voit să arătăm, cum principiile acestea ale art. XIX aplicate cu bunăvoință în practica de toate zilele, duc spre adevărata cale

sufletul oamenilor s'a schimbat. Evident, la Taine e exagerare.

*

Se accentuează în mod deosebit influența mediului geografic, în special a reliefului, când e vorba de răspândirea în spațiu a unui popor, precum și de crearea unităților politice și etnice. Un șir de munți înalți, cu trecători puține, va împiedeca un popor în răspândirea lui, pe câtă vreme o vale largă sau un șes îl va atrage și-i va da putința să-și întindă mai ușor sfera lui de dominațiune. Așa se explică, în parte, întinderea imperiului rusesc peste tot nordul Europei până la Oceanul Pacific. Sforțările curții franceze de a înfăptui unitatea Franței, n'ar fi reușit așa de ușor, dacă Franța nu s'ar prezenta și din punct de vedere fizic ca o unitate în adevăratul înțeles al cuvântului: cu marele basen al Parisului aproape la mijloc, unde se adună în mod firesc toate drumurile, ce străbat partea apuseană a Europei și către care înclină oarecum tot pământul Franței. În schimb însă cât de greu s'a înfăptuit unitatea Italiei!

Pe drumurile pe unde plecau odinioară legiunile romane în spre cele patru părți ale lumii la noi cuceriri, pe cari să le cheltuească în lanțul de fier al stăpânirii falnicei Rome, pe acele drumuri s'au scurs cu dor de pradă în tot cursul evului mediu și nou neconținute cete aruncate, cari turburau pacea nenorocitei peninsule, schimbau papi și regi și întemeiau după poftă și la întâmplare hotare acolo, unde natura nu se îngrijise să le indice. A fost nevoie de o

încordare aproape milenară a poporului italian, ca să poată birui în sfârșit fatalitatea unei țări lipsite de unitate fizică, să ajungă la unitatea politică de astăzi, pentru ca să se bucure pe de a întregul de multele avantajii, pe cari, odată înfăptuită această unitate, i-le oferă aceeași natură cu atâta înbelșugare izolare, coaste lungi și pe o parte bine încrețite, poziție foarte favorabilă în mijlocul mării Mediterane, între Europa și Africa și în calea drumurilor spre Asia.

Exemple de acestea, în care să se vadă ce influență însemnată poate să exercite felul de a fi al unei țări asupra popoarelor, ce o locuiesc, mai ales din punctul de vedere al întregirii lor în unități politice se găsec multe. Unul dintre cele mai caracteristice ni-l oferă chiar istoria poporului nostru. Unirea celor două țări surori, săvârșită la 1859, se explică în parte și prin înfățișarea lor orografică și prin poziția uneia față de cealaltă. Întinzându-se pe sub poalele munților în formă de amfiteatru, ele înclină una spre alta, sămănând după expresia unui geograf german (I. Partsch) cu cele două aripi ale unui vultur ce se pregătește să-și ia sborul. Toate apele, ce le udă, gravitează spre aceeași vale a Dunării, care le mărginește pe amândouă dinspre miazăzi. Era fatal ca Moldovenii și Muntenii, pornind ca și apele dela același izvor de pe podișul ardelean în drumul răspândirii lor, indicate de natură, să se întâlnească la Milcov și să-și dea într'un târziu mâna. Pe unde era odinioară hotar despărțitor, azi e trăsătura de unire între fiii unuia și aceluiaș popor. Dovadă că unirea s'a făcut pe temelii sigure.

a completei rezolvări a problemei acesteia grele și încurcate.

Și cum pe de altă parte în Ungaria, unde problema națională a fost într'un senz oarecare deslegată printr'o lege fundamentală prin faptul că reaua voință și lipsa de cultură a scos-o tacit din șirul legilor celor vii, problema națională e la începutul lungului drum, ce-l are de făcut, iar începuturile sunt îndotdeauna însoțite de crize și lupte grele, fără de cari nu există învingere. „Statul polinațional numai atunci este expresia unui tip mai dezvoltat al comunității sociale, dacă naționalitățile se desvoaltă liber, dacă nici una nu e împiedecată în dezvoltarea ei, întocmai după cum pe altă parte e semnul unui stat primitiv și barbar, dacă statul împiedecă dezvoltarea liberă a naționalităților, dacă în internul granițelor sale suferă numai o singură naționalitate și o înlesnește să progreseze numai pe aceasta și întrebuițează mijloace de putere brutale, ca să împiedece o altă naționalitate în dezvoltarea ei naturală, s'o asuprească și să o delătore.“**)

Am zis mai înainte, că valoarea legilor depinde de la puterea, pe care statul e hotărît să o întrebuițeze pentru aplicarea lor, așadar cam totul se învârtește împrejurul puterii. Ori cât de convinși oameni de ai dreptului am fi, nu putem să nu dăm întâietate puterii. Puterea execută. De aici putem să scoatem sănătoasă învățătură: întâiu, dacă vrei să fi un factor hotărît, să împlinești fapte mari, în viața publică trebuie să-ți aduni putere pe toate căile, și al doilea, dacă ai putere trebuie să o și arăți!

Politica în Ungaria

Sub titlul acesta ziarul „Pesti“ a publicat următoarele:

Acum un an câteva sute de vieți omenești au plătit scump petrecerea tristă din cărciuma dela Ökörítő. Am spus atunci, că la lumina flăcării catastrofei s'a putut cunoaște sârile administrației ungurești...

Acum un an s'a întâmplat catastrofa, acum un an s'au fost adunat atâția bani, încât fiecare suferitor și lipsit putea fi ajutat, însă autorităților nu le-a fost destul un an, ca să împărțească celor lipsiți ajutoarele primite...

Bunii străini au trimes bani pe seama păgubiților, dar aceștia n'au primit nici un ban. Prietenii lui Lueger au trimes prin primarul lor zece mii coroane, ca să alineze foamea și mizeria, iar ca mâine ziarele vieneze vor trimbița în lumea lar-

*) Gumpowicz: Allgemeine staatslehre pag. 117.

Dar cele două țări unite înconjură Ardealul pe mai mult ca jumătate din hotarul lui în formă de circumferință. Podișul ardelean împreună cu învecinata Oltenie și cu Banatul au fost leagănul poporului nostru, iar în vremurile de răstrieșe, ce au urmat, munții, dealurile și văile lui au fost locul de adăpost și de apărare, în care ne-am păstrat cu sfințenie ființa noastră etnică și deosebită. După ce vremurile s'au mai liniștit și am început să ne desmorțim din toropeala, în care ne aruncase vârtejul năvălirilor, duh nou prinse să însuflească trupul neamului nostru. De atunci și până în zilele noastre, Ardealul n'a încetat un moment de a fi rezervoriul nescat de viață românească pentru șesurile din împrejurimi.

Se ivește întrebarea: pentru ce oare în procesul de unificare politică a neamului nostru, care era firesc să pornească dela această Acropole a Românilor, Ardealul a rămas pe din afară? Răspunsul îl găsim în parte tot în împrejurările geografice. Fizicește vorbind, Ardealul e mai strâns legat de șesul Ungariei, decât de Moldova sau de șesul Țării-Românești. Păstrând comparația de mai sus, cetățuia aceasta carpatină e mai accesibilă dinspre Apus decât dinspre Răsărit sau Miazăzi. Trecătorile ce străbat munții Carpați sunt rari și grele de umblat. Dinspre șesul Ungariei însă se deschid drumuri largi (pe valea Someșului, a Crișurilor, a Murășului), cari pătrund în inima Ardealului și mai departe până în munții dela periferie.

Nici nu este în toată Europa țară mai feri-

gă, că Uгурii („magyaren“) n'au dat celor din Ökörítő nici un ban, că prefectul, comitatul n'au făcut nici un pas și, că, vezi, astfel e țara „culturală“, care într'una bate taraba și să laudă cu progresul vesteuropean, dar în multe privințe, zău, e mai rămasă, decât Azia...

Vor trece mulți ani până să spălăm de pe noi această pată rușinoasă. Administrația ungurească și-a dat un nou atestat de paupertate, care nu poate fi uitat așa de curând...

Guvernul pune mai mare preț pe un mandat de deputat, spre care scop are oameni, bani, vreme, jandarmi și totul ce e necesar. Dar mizeria țăranilor dela Ökörítő nu e atât de însemnată, încât miniștrii, prefectii, subprefecții, să-și mai bata capul și cu aceasta! Pe cine-l doare inima la noi de țăran, dacă nu-i alegere!? Trăim în Azia, în Azia cea mai întunecată, și nu se poate găsi o altă explicare, prin care să se poată scuza, acest scandal fără păreche“.

E de prisos să mai accentuăm și noi corupția administrației ungurești, când, în cazul de față, ne dispensează un ziar unguresc.

Profanatorii sărbătoarei naționale.

De săptămâni întregi, bieții dascăli asudă și ostenesc ca să învețe pe copii școlari Imnul și Răsunetul (Szózat) unguresc, pentru sărbătoarea dela 15 Martie, scrie un ziar unguresc.

Oratorii festivi însă nu cinstesc acest exemplu frumos...

Ei își știu deja lecțiunea.

De ani și zeci de ani ei accentuiază

cu aceeași obrăznicie...

pre libertatea poronului și cetofii.

Într'istorici ai dreptății, cari ar dori să integreze iobăgia, dacă s'ar putea, serbează amintirea eliberării de sub iobăgie...

Când va veni vremea, ca numai aceia să cuteze a serba ziua 15 Martie, cari vor să continue opera lui Martie?

Când va fi alungată cu biciul turma, care se îndeasă pe pedestalul dela 48, iar altă dată voește să împedecă realizarea idealurilor 48-iste?

Trebue loviți cu biciul de pe altarul democrației aceia, cari peste săptămână ascunși după altar murdăresc iar în

cită sub raportul unității fizice ca Ungaria. Are hotare naturale aproape ideale: pe cea mai mare întindere lanțul Carpaților, cari o apără de vânturile reci dela Nord, precum și de multe alte inconveniente, ce i-ar putea veni dinspre acele părți; la Sud munții sunt întocmiți pe o pozițiune de apa cea lată a Dunărei și a Savei; o singură deschizătură mai largă are spre Apus: e valea Dunărei, care o pune în legătură cu țări mai înaintate în cultură și pe unde nu i-au venit decât binefaceri. În cuprinsul acestor hotare naturale așa de norocoase capriciul forțelor, cari plăsmuesc și modelează formele pământului, au pus la mijloc, în locul vechiului lac panonian, un șes larg și bogat, spre care înclină în mod convergent ținuturile mărginașe, ca pereții unui vas spre fundul lui. Apele toate se adună la mijloc. Răsvrătirea Oltului, care odinioară după toate semnele se scurgea și el înspre Murăș, e o adevărată minune.

În asemenea împrejurări o putere bine organizată stăpâna pe șes, bucurându-se de toate condițiile materiale pentru o dezvoltare cât mai întinsă, era fatal să-și întindă stăpânirea până în creștele munților dela periferie. Încercările Ardealului de a-și recăștiga și menține independența nu puteau avea loc decât în momentele de slăbiciune ale acelei puteri. Și dacă dieta din Cluj n'ar fi renunțat în timpul din urmă de bunăvoia ei la autonomia Ardealului, șesul din apropiere ar fi încercat desigur să-l cucerească cu puterea armelor. Unitatea politică a Ungariei era indicată așadar oarecum de natură. Ce edincolo de vâr-

sărbători îmbrăcați în haine preoțești aduc jertfă pe acest altar. Trebuesc alungați cu biciul acești oratori,... cari declamează și urlă, iar altă dată lucrează pentru îngroparea dreptului electoral cinstit!

Nu cu cuvinte frumoase, ci cu biciu trebuesc tratați acești demagogi!

Astfel scrie, foarte corect, „Népszava“, organul partidului social democrat din Ungaria, despre oratorii festivi ai serbării de azi, 15 Martie, și despre aceia, cari cu „buzes murdare pângăresc această ziuă a libertății“.

Din Casa magnaților.

În cercurile politice ungurești a făcut mare senzație faptul, că guvernul n'a pre-dat încă spre desbatere comisiei Casei magnaților proiectul de lege despre prolungirea privilegiului băncei austro-ungare, votat deja de Camera deputaților, deși în timpul desbaterilor din Cameră se accentuase trebuința lui urgentă. Se vorbește, că atitudinea aceasta a guvernului se explică prin faptul, că Reichsrathul austriac n'a primit încă proiectul băncei și astfel guvernul ungar așteaptă să vadă, cum va fi primit acest proiect în Reichsrathul austriac.

Din izvor autentic se anunță, că Casa magnaților va pune proiectul la desbatere numai după ce el va fi aprobat și de Reichsrathul austriac.

Ministrul-președinte Khuen Héderváry la Viena.

De azi înainte de amazi, ministrul de honvezi Hazay Samu iarăși a conferat cu ministrul austriac Georgi în chestia codului penal militar. În chestia definitivă în chestia aceasta nu se va decide, de-oarece la sfârșitul săptămănei se așteaptă sosirea ministrului președinte Khuen Héderváry la Viena.

Ministrul președinte va confera cu miniștrii comuni și austriaci iar după aceia se va prezenta în audiență particulară la M. Sa împăratul. Ambele guverne intenționează, ca încă acuma să se decidă în chestia limbei codului penal militar.

furile Carpaților scapă de sub puterea centripetală a șesului dela mijloc, împrejurare, căreia în trecutul îndepărtat se datorește în bună parte întemeierea principatelor românești.

Firește unitatea fizică împreună cu cea politică, pe care a mijlocit-o, trebuiau să servească ca îndemn și pentru o acțiune de unificare etnică. Așa s'a trezit idealul urmărit cu atâta însuflețire, cu atâta patimă de pătura ungurească conștientă, ca în cuprinsul unor hotare așa de norocoase, într'o țară așa de fericită (sub raportul fizic) să trăiască un singur popor, mare și puternic, care să aibă aceleași sentimente, să fie încălzit de aceleași rituri și să vorbească una și aceeași limbă, bine înțeles limba ungurească. Trebuie să recunoaștem, că una din chezașiile cele mai puternice ale ideii de stat unitar național maghiar sunt tocmai condițiile geografice, foarte favorabile și din acest punct de vedere. După biruința politică, șesul încearcă să câștige o nouă biruință, de data asta în mod mai conștient și în parte violent chiar: pe cea etnică. Dacă va reuși sau nu, aceasta e o taină a viitorului.

Din puținele exemple înșirate cred, că se vede destul de clar ce rol însemnat pot avea în viața popoarelor, în răspândirea lor, precum și în înfăptuirea diferitelor unități politice, împrejurările geografice, în cari sunt sortite să trăiască. Dar încă odată nu trebuie exagerat acest rol. Natura nu-și arată atotputernicia ei față de viață decât acolo, unde o poate stârpi: la polii acoperiți de fluturi, pe vârfurile munților înalți și în pustie

CRONICA EXTĂ

Situatiunea politica în Grecia

Cu toate frământările urările și revoluționile politice de până în situația Greciei nu s'a lămurit de loc. Rețeta universală este „revizuirea a revizuii constituția și-a pierdut vreme și personale între capii diferitelor fracțiuni. S'ul inevitabil a fost dizolvarea Camerei.

Acuma s'a deschis o nouă Cameră revizionistă, dar fără Mesaj și pentru înlesnirea baterilor adresei deputaților. Noul proiect guvernului pentru revizuirea constituției are toate dispozițiunile acestora, cu excepție de câteva articole. Interesant e faptul, că proiectul de revizuire prevede instituirea unui consiliu de stat, al cărui membri vor fi numiți de rege, pentru zece ani, în proporții egale între ministrii statului, al comunelor sau birourilor, și membrii consiliului de stat. Foștii miniștri pot fi numiți.

Atribuțiile consiliului de stat ar fi să studieze proiectele de legi, să se pronunțe în chestiunile de competență dintre diferitele autorități publice și să exercite suprema putere disciplinară asupra magistraturii, în conformitate cu legile speciale. Nici un regret legal nu se va face fără ca ministrii respectivi să fi cerut de mâine opinia consiliului de stat.

Guvernul lui Venizelos vrea să instituie consiliul de stat ca un contrapond față de atotputenția Camerei.

De aceea se și cere urgența pentru realizarea acestei reforme, foarte populare în masele cetățenilor greci, cari sunt sătui de politicianism și sterp al deputaților.

Dar opoziția, de toate nuanțele, nu vede ochii buni proiectul consiliului de stat. Se crede, că intențiunile guvernului vor fi combinate cu violență și poate chiar zădărnice.

Politica de pace a Angliei

O propunere a deputatului liberal Macdonald din parlamentul englez a dat prilej, ca secretarul de externe al Angliei să țină un mare discurs de o deosebită importanță din punct de vedere internațional. Propunerea deputatului Macdonald a fost respinsă, dar tocmai această împrejurare dă o și mai mare însemnătate discursului secretarului Grey.

Toată Europa privește și acum cu îngrijire înarmările, ce se fac cu atâtă zor de către toate statele europene, dar în deosebi de Germania și Anglia. Chetuielile apăsătoare din greu popoarele acestor două puteri și deci e firesc, că atât în Germania cât și în Anglia încep a se ridica voci de protestare împotriva lor, că cea mai mare parte a supușilor nu vede în aceste înarmări nici un folos real.

Zăpăceala a devenit și mai mare prin întrevăderea (de la Potsdam și nu puțini au fost aceia, cari au crezut, că nu este departe timpul, când se va da o luptă uriașă între Germania și Anglia pentru supremație. Iar ca o întărire a acestei credințe din ambele părți se făceau înarmările cu zor.

Azi suntem în poziție a ști declarațiile ambelor puteri vizate, din cari reiese, că și locurile înalte oficiale au fost îngrijite de această desvoltare a lucrurilor. Atât cancelarul german, cât și secretarul de externe al Angliei, au dat lumii să înțeleagă, că ambele puteri se nuzesc spre pace.

Diplomația acestor două state este amicală și numai o parte a opiniei publice a alarmat lumea despre o eventuală primejdie. Iar această opinie a fost pregătită de presă, care în necunoștință de cauză, a lansat cele mai închipuite știri în privința aceasta.

Presa a provocat interpelațiile din ambele state referitor la politica externă, în ambele state

conducătorii destinelor au răspuns îndemnați de aceste interpelații și au împrăștiat prin declarațiile lor nedumeririle în mare parte.

Cancelarul german declarase la timpul său că politica ei externă nu este îndreptată într-ăcolo, ca să creze dușmani Angliei, iar secretarul de externe englez zice, că Anglia nu are de scop, ca alte state să nu intre în relații de amiciție cu Germania. Ambii spun același lucru. Ambele declarații se referă la Potsdam și la linia ferată din Asia, care se edifica acum. Germania intră în legături și pacturi și cu alte state, dar nu cu acel scop, ca să strice prietenia cu alte țări ori ca să-și câștige aliați împotriva acestora, iar Anglia nu vrea să împiedece, ca o aliată a ei să nu-și câștige și alți aliați pentru alte scopuri.

Din punct de vedere mai înalt este de remarcat, că prin aceste două declarații politica Europei este în ajunul unei prefaceri. Această prefacere are ca scop pășirea unită a puterilor europene și încetarea aceluși separatism păgubitor de până acum. Aceasta va fi de lipsă în fața ținutei compacte a Americii și Asiei, care în viitor va da probabil mult de lucru.

Această înțelegere va avea darul să înlănească însă o dorință și mai ardentă a tuturor neamurilor: să se efectuească cel puțin în parte restrângerea înarmărilor. Atât Germania cât și Anglia doresc aceasta și dacă cu toate acestea înarmările se continuă și acum, lucrul se explică prin lipsa unei înțelegeri internaționale în privința aceasta.

DIN ROMÂNIA

Scrisori din București

Sborurile pilotului român
Nicolae Costin.

Odată alegerile terminate, Capitala începe să se pasioneze pentru alte îndeletniciri omezești, să iubească și să admire. Pilotul Nicolae Costin, român din Basarabia, s'a înălțat vulturește pe aripile aeroplanului, până la 400 metrii. Nici unul din aeronauții noștri n'a atins această frumoasă înălțime. Curbele elegante pe care le-a tăiat în văzduh aeronautul, ușurința cu care s'a înălțat, au fost admirate de un numeros public. A. S. R. Principele Carol a ținut să nu lipsească dela această serbare. Primul sbor a durat 10 minute și 30 de secunde. După rugămintea Alteței Sale inimosul basarabean a executat încă unul, în aceleași fericite condițiuni, ridicându-se de astă-dată până la 500 m. înălțime.

I-s'au făcut călduroase ovații, cu atât mai mult cu cât aeronautul înfruntase un vânt de 12 metri pe secundă. Pe părțile motorului, s'a văzut la coborâre, că se așezase un strat de ghiață.

Pilotul Nicolae Costin va face un turneu prin țările balcanice, după care va reveni în România.

Cucernica solemnitate dela biserica „sf. Silivestru“.

Dumineca „Orodoxiei“ a fost sărbătorită cu mare ceremonial de către societatea națională ortodoxă a doamnelor române din Capitală.

Serviciul divin a fost oficiat de către P. S. Arhiereul Theodosie Ploșteanu, înconjurat de către preoții Bidoianu, protoereu G. Georgescu, Radu Radulian și ierodiaconul Calinic Șerboianu. Răspunsurile liturgice au fost date de către corul bisericii, condus de maestrul Petrescu.

Apoi Prea Sfinția Sa Theodosie a ținut o limpede și caldă cuvântare, asupra iubirii aproapelui și uitării de sine. P. S. Sa a îndemnat și a mulțumit doamnelor române pentru pilda lor de cucernicie și dragoste creștinească.

Dupăce cuviosul arhiereu își sfârșise cuvântarea a sosit și I. P. S. S. Mitropolitul-Primaț, care, înconjurat de tot corpul preoțesc aflat acolo a oficiat un Te-deum.

Apoi, înalt Prea Sfințitul a ținut să spună adunării cuvinte de mulțumire și de laudă.

Au luat parte următoarele membre ale societății: d-na A. Filipescu, d-na Al. Gr. Cantacuzino, d-na Manu, d-ra Butulescu, d-rele Many, d-na Florescu, d-ra Odobescu, d-na Disescu și alte doamne, precum și numeroși domni din înalta societate românească.

Școala primară rurală.

Ca și domnul Spiru Haret, actualul ministru de culte și instrucțiune, dă dovada că este preocupat de însemnătatea învățământului rural. Domnia sa a sesizat un raport al inspectorilor primari din care se deduce că numărul, așa cum se făceau până acuma, de învățatori suplینitori, cășunau învățământului. Suplینitorii, necunoscând nimic din pedagogia predată la școalele normale erau numiți până în prezent, tocmai la acele școale, răzuite în munți sau pe câmpii, unde rămăneau singuri stăpâni, singuri directori, singuri îndrumători ai școlii cătunale. Motivul pentru care erau ei numiți la acele școale era numai și numai numeric, — școalele acestea neavând mai mulți de 40 de elevi.

De pe urma acestor învățatori lipsiți de teorie, ca și de practică, școala cătunală nu avea mult de câștigat! De suplینitori rurali nu se va putea lipsi învățământul, cu toată producția anuală de titulari. Rămâne însă ca aceștia să fie numiți la școalele cu doi și trei învățatori, sub direcția încercată a unui învățător vârstnic și experimentat. Numai urmând pilda și îndemnul acestuia, suplینitorul, în deoște foarte tânăr și orășan, va putea deveni folositor misiunii sale.

Somnambulul Alexandrescu.

În București iarna s'a lăsat biruită. Trec norii, se prăvălesc amenințători, când la răsărit, când la apus, dar cel mult dacă lasă o buză de ploie pe trotore și se nprăștie, se duc. Noptile sunt senine și deși sunt mai răcoase, lumea mișună pe străde ca vara. Și pe semne printrucă n'au început încă spectacolele prin grădini, lună, de lună, aceiași lună pe care o vedeți trecând maestoasă și palidă pe deasupra Aradului, scoate pe un biet somnambul din culcuș, îl plimbă pe străzi, îl urcă pe burlane, pe acoperișuri, îl îmbăiază în apa Dîmboviței. Al zice că somnambulul acesta vrea să deie lumii un spectacol gratuit. Pe jos, în trăsuri, în automobile, lumea se ține după el droae. S'a urcat pe un burian al Băncei Creditului Român până la acoperiș. O doamnă din etajul al treilea l-a zărit din camera ei și, neștiind cine-i omul acela, a leșinat.

Somnambulul vorbește aproape tot timpul. Povestește cu vioiciune, nu se știe cui. Intre altele a spus, că Joi va mai face o baie în Dâmbovița. Numai de nu s'ar strica vremea. Sunt atât de frumoase nopțile cu lună! Se spune că poliția are să-l oprească. Oare de ce?

La alegerea colegiului universitar din Capitală a fost ales d. Toma Ionescu, cu 49 voturi. D. C. Dimitrescu Iași a întrunit 32 vot. La universitatea din Iași s'a ales d. G. Bogdan, cu 27 voturi. D. A. D. Xenopol a întruni 21 voturi. Dem.

Sesiunea Camerelor

Camerele se întrunesc la 7 Martie.

Sesiunea va dura până la 14 Aprilie pentru ca să se completeze cele trei luni obligatorii de sesiune ordinară, ce trebuie să se țină în fiecare an cu începere dela 15 Noemvrie și până la 15 Februarie, cum prevede Constituția.

Ori, anul acesta, deschise la 15 Noemvrie, au fost dizolvate la 10 Ianuarie, adică cu 36 de zile mai înainte de a fi împlinit cele trei luni de sesiune ordinară obligatorie.

Îndată ce se va sfârși cu validitatea titlurilor deputaților și biroul va fi constituit d. P. P. Carp, în calitate de ministru de finanțe va depune pe biroul adunării deputaților proiectul de buget pe 1911—1912.

Toți ministrii vor trebui să depună la ministerul de finanțe până în trei-patru zile bugetele ministerelor lor și până la sfârșitul săptămânii d. ministru de finanțe va termina expunerea de motive a bugetului general.

Odată cu bugetele se vor mai depune pe birourile Camerelor câteva proiecte de lege menite să realizeze o parte din punctele prevăzute de programul guvernului.

Se înțelege, că chiar dacă parlamentul nu va sfârși toate lucrările sale până la 7 Aprilie, la această dată tot va lua vacanță până la 12, când se va întruni din nou pentru a-și sfârși lucrările.

Litere — Arte — Știință

CÂNTEC.

Tu-ți petreci senina viață
In fermecător alint,
Pe când eu îți fac din lacrimi
Mândru soclu de orgint.

Și când noaptea'n odăiță
Stai pe gânduri, inger pal,
Nu știi că de doru-ți plânge
Un copil sentimental.

Și nici nu gândești frumoaso
Că cioplești l'al meu sicriu,
Nici nu știi că-i pentru tine
Cântecul ce-aici îl scriu.

A. Cotruș.

Scrisoare din München

(v. b.) In ziua de 25 Februarie a fost înmormântat cel mai vestit pictor contemporan *Fritz de Uhde*. Intorcându-mă dela cimitir, și înfășurându-mă valurile veseliei, ce stăpânește strada Münchenului, mi-s'a risipit și mie adâncă tristețe ce-mi copleșise sufletul în fața groapei artistului. Căci, desigur spiritul lui Uhde va trăi cu noi și mai departe, va trăi în veci, — numai osemintele sale se odihnesc în somnul celor drepti.

Născut în 1848 în Wolkenburg, (regatul Saxonia) din frageda-i tinerețe dovedea un deosebit talent și interes pentru arta picturii, dar în lupta alegerei unei cariere șovăi, chinuit fiind de neîncrederea de a-și petrece viața cu paleta și penelul; și astfel, în 1868 el intră în armată. Aceste vremuri înseamnă pentru el mai mult o epocă de dezvoltare, de rodire a talentelor sale. In anii 1870/71 se numără și el printre ceice luptară în contra Francezilor, fără a-și neglija cultul darului său. In 1879 trece la pensie cu gradul de căpitan de cavalerie și îmbrățișează cariera pentru care natura îl hotărîse. Se retrage la Paris, fără a găsi însă în Munkácsy pe adevăratul său învățător. Abia în Olanda, unde petrecu un an întreg, își exercită privirea pentru moderna problemă: lumină, aer, culoare.

In vreme ce azi numeroșii pictori luptă pentru această problemă uitându-și prin asta de conținutul general al tabloului, Uhde a înțeles îmbinarea acestor legi artistice într'un nou chip și a învins, *esind* cu expunerea tradițională religioasă. Până aici ființele dumnezeiești se redau ca supranaturale, neapropiate. Religia creștină fiind numită și religia iubirei (personificarea acelor sentimente), Isus Christos, era reprezentat de arta italiană ca frumosul, bogat-împodobitul și majestosul fiu al lui D-zeu. Uhde însă îl prezintă ca om, care, cu îmbrăcămintea modestă, ba chiar sărăcăcioasă, și armonizând cu expresia iubitoare a chipului său, petrece între săraci aducând în coliba fiecăruia lumina sufletească, bucuria și ertarea. Uhde, cum su-

ține Hevesi, prin picturile sale (dintre care cele mai bune sunt: „Lăsați copiii să vină la mine“ și „Cina cea de taină“), a democratizat arta religioasă.

Un sondaj de 2240 metri în scoarța pământului

Se știe, că temperatura dela suprafața pământului nu are influență asupra temperaturii scoarței pământeste, decât până la câteva zeci de centimetri. De aici încolo temperatura pământului e statornică aceeași, fie vară, fie iarnă, fie la poli, fie la ecuator și crește mereu cu afunzimea. După cercetările de până acum creșterea temperaturii e de un grad C de 33 metri.

In acest scop, precum și spre scopuri industriale se fac perforări cu instrumente anume făcute (sonde). Cel mai afund sondaj s'a făcut — după „La nature“ — în Silezia și a ajuns după o muncă de 10 ani la 2240 m.

La 300 m. afunzime s'au găsit 23° C. De aici în jos până la 600 m. temperatura a crescut cam cu un grad tot cam la 70 m. Dela 700 m. în jos temperatura a crescut cu un grad la 23 m. Dela 1160 m. în jos a crescut tot mai repede la început cu un grad la 10 m., apoi iar mai încet și anume cu un grad la 32 m., apoi numai la 50 m., ajungând 83° C. la o afunzime de 2220 metri. In mijlociu deci un grad de căldură de fiecare 32 metri.

In proporția creșterii temperaturii găsite la 2220 metri, ar rezulta o temperatură de 100° C., adică temperatura, la care fierbe apa, tocmai la o afunzime de 3100 metri.

In aceasta proporție e ușor de calculat, că la 62000 m. temperatura pământului trebuie să ajungă la 2000° C., temperatură, la care se topesc chiar și metalele cele mai greu de topit, ca platina și iridiul.

Coaja solidă a pământului n'are deci decât o grosime de 60—70 kilometri față de restul ligid al globului cu o rază de 6300 klm. Dacă ne-am reprezenta globul pământesc prin un glob de 2 m. diametru, grosimea coajei solide în această proporție ar fi cam de un centimetru. Ne face impresia, că plutim pe o peliță subțire răslătită peste un ocean colosal de foc. Și ne mai mirăm apoi, că această peliță începe câte-odată să vibreze și să crape cauzând cataclisme și pustiiri.

I. Corbu.

Cărți și reviste.

Căsătoria a doua a preoților de dr. Lazăr Iacob (48 pagini). — O chestiune de drept canonic. Una dintre problemele cele mai actuale, care se discută foarte mult de-un timp încoace și așteaptă o grabnică și energică deslegare.

D. dr. Lazăr Iacob, autorul acestei broșuri de actualitate tratează cu multă pregătire această problemă pledând cu date istorice, cu tradițiunea și cu argumente raționale pentru concesiunea căsătoriei a doua,

care e în împărțirile de azi, chiar reclamată de întregul bine pricepute ale bisericei noastre. Ales, că pe lângă multe motive de a mână, oprirea căsătoriei a doua printr'o interpretare greșită a cuvintelor postol Pavel, cari considerând împrejur în cari s'au scris și scopul pentru ce scris, opresc bigamia, nici la un caz căsătoria a doua a preoților.

Chestiunea e desvopsită cu un serios aparat științific, grupând toate dovezile aduse până azi de cei mași, în broșura din chestie. De-altfel săm să vorbeamă autorul:

„...Constatăm, că căsătoria a doua a preoților nu stă în contradicție cu învățura sf. Scripturi și că... până în veacul XIII. fost preoți căsătoriți a douaoară, ca atare hircia n'a fost privită de piedecă absolută pentru cărie, decât dela sinodul trulan (691).

Sinodul trulan a oprit căsătoria după hirotonie, iar episcopilor le-a oprit-cu totul, deși după învățatura sf. Scripturi au rept la aceasta. Sinodul a lucrat astfel, avâncti vedere binele bisericei; tot din acest puncte vedere li-s'ar putea permite preoților văduvăsătoria, prin care nu s'ar aduce nici o vătăma sf. Scripturi și sf. Tradițiuni, precum n'a suferit-ădere ele nici prin dispoziția sinodului trulan, ce oprește căsătoria episcopilor“.

„...O soluție în această direcție trebuie să se facă, pentru că o pretinde interesul bisericei, o pretinde iubirea față de deapropapele nostru, care geme sab sarcina unui jug greu, care îi face imposibilă dezvoltarea unei activități rodnice. Să nu uităm — încheie — nici odată, că nu suntem îngeri, ci oameni, și că o lege făcută de oameni se poate schimba, pentru că nu oamenii sunt pentru legi, ci legile pentru oameni“.

Atragem atențiunea tuturora asupra acestei broșuri. Se găsește la Librăria diecezană. Prețul 1 coroană.

x.

*
„Salonul Principilor“ : Aristocrația înaltă își are și ea, de câțiva ani, expoziția sa de tablouri deosebită, la Paris, în Teatrul Alcazar de pe Champs Elysées. Catalogul din acest an cuprinde 648 no., în cea mai mare parte flori, vederi gingașe, figuri grațioase, portrete. *Principesa Maria a României*, cunoscută maestră în pictură, a expus patru panouri decorative, destinate pentru împodobirea unui salon. Sunt și 3 tablouri de prințul Carol de Hohenzollern, fratele prințului moștenitor : un portret al fiicei sale, al Ducelui de Alençon, și al Contelui de Flandra. A.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Economie — — Industrie — — Comerț —

Industria la domiciliu în România

În „Cronica“ trecută am dezvoltat chestiunea industriei la domiciliu țărănești, din punct de vedere economic. Astăzi voiu schița chestiunea industriei la domiciliu orășenești.

În sfera industriei la domiciliu orășenești au fost cuprinse mai ales industriile îmbrăcăminte și uneltelor. Gradul de atârănare a industriilor de întreprinzător capitalist este foarte variat. Unii rămân „maiștri“ achiziționați de el, alții au devenit lucrători căsași. Întreprinzătorul capitalist este în deosebi proprietarul unui „magazin“. Într'un singur caz el este fabricant — în tâmplăria mecanică. Sediul industriei la domiciliu este în special București, unde adevărații meseriași se împușinează tot mereu. Dar și în celelalte orașe ale țării este răspândită industria la domiciliu și mai ales în ramura îmbrăcăminte în fiecare orașel și se va răspândi tot mai mult în măsura în care țărani nu-și vor mai face singuri îmbrăcămintea.

Trei tipuri mai însemnate:

1. Croitoria națională,
2. Magazinul de confecțiuni,
3. Strungăria și tâmplăria.

1. În fruntea industriei la domiciliu în ramura croitoriei naționale, care confecționează îmbrăcămintea țaranului se află negustorul de târg. Acesta se servește de *maiștri intermediari* (Zwischenmeister), cari își au ateliere proprii în care ține lucrători cu ziua. Negustorul de târg îi dă materialul, pe care el îl croiește după tipare anumite; el îi plătește pe bucata confecționată.

Dr. St. Chicoș, fost secretar-inspector al camerei de meserii din Pitești socotește, că intermediarului îi rămâne aproape jumătate din salariul pe bucată încasat de la negustorul de târg, și acesteia îi revine partea leului. Câștigul său variază între 27% și 94% pentru diferitele specii de mărfuri. În comparație cu intermediarul negustorul de târg câștigă de 4-8 ori mai mult la fiecare bucată.

2) Magazinul de confecțiuni, este un produs nou al evoluției economice a României. Mai ales în ramura confecționilor de damă (în specie jachete) este foarte răspândită această organizație capitalistă a producției. Întreprinzătorul comercial vizitează de două ori pe an centrele modei. — Paris, Berlin, Viena, cumpără modele și își comandă materialele necesare. Un „tailleur“ special, croiește după modele în atelierul magazinului. Partea cea mai mare a lucrului se efectuează în atelierele maiștrilor intermediare de salariu pe bucată.

Marfa se de-face prin negustorii din provincie, cărora li se lasă spre vânzare în comision.

Atelierele în cari lucrează 12 ore pe zi o sumă de copile, sunt cu adevărat „Schwitzhohlen“ — iaduri ale sudorii.

Tot în același însă se lucrează hainele de bărbați și copii.

Chiar și hainele după măsură sunt produse ale aceleiași filiere capitaliste de la întreprinzătorul capitalist până la lucrătorul proletar.

Tot astfel este și cu fabricarea încălțămintei. Aceasta nu prezintă o organizație capitalistă răspândită din cauza concurenței din afară. Dar încălțămintea ordinară o lucrează cismari pe socoteala negustorilor de târg, cari le dau avansuri, îi „achiziționează“ de mai înainte.

În București și Brăila se află industria la domiciliu a Armenilor. Punctul central al organizației este atelierul Armenilor. Întreprinzătorul își angajează un agent, care ia comenzi de la negustorii din toată țara. El stă în legături de a-

faceri cu un magazin de pielărie, care-i acordă credit deschis.

Acești Armeni concurează prin ieftinătate chiar marfa fabricelor străine.

Pe lângă aceste două tipuri descrise, se mai află un număr mare de „meseriași“ achiziționați de întreprinzători comerciali, așa dar pe punct de a fi înglobați în sistemul capitalist al industriei la domiciliu.

3. Strungăria și tâmplăria de mobile. De obicei tâmplării de mobile dădeau lucrările de strungărie meseriașilor strungari. De când a luat industria lemnului caracterul exploatațiunii în fabrică, lucrurile s'au schimbat în paguba meseriașilor strungari. Se știe că superioritatea fabricelor de mobile, rezidă în combinația dintre che-restea, tâmplărie și strungărie. Fabricile dela noi, în număr de 18, au înțeles să atragă pe tâmplării de mobile, închiriindu-le locuri de lucru în fabricile lor și lăsându-le lucrările de strungărie pe un preț mic. Ba, le și închiriază mașinele cu ceasul. Ei își procură și lemnul dela fabricant și-l prelucurează pe socoteala lor. Fabricantul desface adesea obiectele lor, își oprește din preț suma datorită lui și le dă restul. Nu rare ori lucrătorul silit să-și achite datoria la fabricant, vinde marfa cum poate și nu se alege cu nimic.

Așa cade peirei meseria strungăriei, azi niai sunt numai 175 strungari patroni în toată țara — iar tâmplăria de mobile dependente de fabrică, pierde terenul de sub picioare.

Din expunerea de mai sus rezultă, că *industria la domiciliu orășenească* se dezvoltă pe ruinele vechilor meserii, înlocuind un sistem de exploatare industrială semipatriarhală, printr'unul capitalist.

dr. V. N. Madgearu.

Pomăritul în statul Oregon

În numărul 46 al ziarului „Românul“ am vorbit despre frumoasa întindere a pomăritului în Saxonia. Cu aceasta ocaziune, tot după izvorul numit, comunicăm date, pe cari cu drept cuvânt le putem numi foarte prețioase, cu privire la acest ram economic din Statul Oregon.

E timpul suprem, ca și noi Românii, să imităm — se înțelege amăsurat împrejurărilor noastre — pe acele popoare, cari pe terenul economic-național, duc o luptă atât de înălțătoare.

Hood River Valley, adică valea Hood River din Statul Oregon, care e în vecinătate la nord cu California și situată între râul Columbia și muntele Hood, la 150 mile spre răsărit dela Portland City, are 6—10 mile lățime, 25 mile lungime, iar înălțimea de aproape 2000 picioare. Numita vale își are începutul la piciorul muntelui Hood și se extinde până la râul Columbia. Terenul ei e de origine vulcanică și foarte productiv, clima, în urma vânturilor calde ce vin dela râul Columbia și de către oceanul Pacific, e moderată. Înghețurile și căldurile mari aici sunt necunoscute.

În această vale, pe o întindere de mai multe mii jugăre sunt plantați meri; mai multe jugăre având să fie și ele plantate.

O mie jugăre deja aduc recoltă, producând în anul trecut 400 vagoane mere, în valoare de 500.000 dolari, adică 1.000.500 coroane! Aceste cifre par a fi de necrezut, ele însă sunt autentice, fiind luate dela loc competent, dela „Hood River Apple Grover Union“ (însoțirea producătorilor de mere). E de remarcă, că merele din valea Hood River, sunt foarte frumoase și sănătoase.

Faptul, că valea Hood River e o neîntrecută grădină de pomi roditori, nu se datorește numai climei favorabile, fertilității pământului și relațiilor de comunicație a vapoarelor, ci și științei din domeniul pomologiei, dar mai cu seamă învățăturilor luate de tinerul stat Oregon din greșelile vechilor state dela est, deci oamenii în-

zestrați cu cunoștințe specialiste, în a căror mâni e depusă aici producerea, au muncit după experimentările altora. O parte a producătorilor sunt absolvenți ai școalelor de specialitate, dela cari apoi primesc instrucția de lipsă producătorii cu cunoștințe neîndestulitoare și experiență mai mică.

În Statele-Unite și pe piețele de poame din Europa, cele mai căutate mere sunt cele din Oregon, ceea ce se atribue deosebitei lor calități, apoi faptului, că sunt clasificate în mod științific și împachetate cu cea mai desăvârșită băgare de seamă. Motto-ul producătorilor din Hood River e „Better Fruit“, adică „poame mai bune“.

Ei fac experimente cu diferite soiuri, instruează pe producători, sacrifică bani și timp, ca poamele lor din ce în ce tot mai bune să fie. Intocmai ca toate statele, și statul Oregon își are ontomologitul său; în districtul Hood River însă și producătorii de mere au angajat un astfel de specialist, care locuiește în district, fiind în caz de lipsă în ajutorul lor, cu privire la apărarea trebuincioasă împotriva insectelor păgubitoare.

Numita însoțire în fiecare an organizează câte un curs — de două săptămâni — pentru împachetarea practică a poamelor. La acest curs iau parte, în mod gratuit producătorii și toți aceia pe cari îi interesează aceasta. Împachetarea merelor e de însemnătate foarte mare; ea se face cu cea mai deplină băgare de seamă.

În statele nordice americane, Washington, Idaho, Montana, Colorado, îngrijirea, manipularea poamelor se face întocmai ca și la Hood River.

În statul Oregon, un producător cultivă 20—25 jugăre de pomi, producătorii din California însă, de multe ori cultivă și câte 200—300 jugăre.

Productorii din Oregon întreaga muncă împreună cu cultivarea pomilor o fac mai punctual, în mod mai practic decât producătorii din California, ceea ce, de sine înțeles, e cu mult mai avantajos.

În astfel de împrejurări, e cel mai firesc lucru, că locuitorii statului Oregon, din punct de vedere material, sunt bine situați.

Ei, la tot cazul, nu sunt părtași de atâtea lipse și neajunsuri ucigătoare, ca poporul nostru...

Alex. Țințariu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 15 Martie 1911.

De-ale noastre.

Noul nostru roman. *Cu deosebită bucurie vestim cetitorilor noștri, că azi începem publicarea romanului Mary de Björnsterne-Björnson marele scriitor norvegian.*

Romanul acesta este unul dintre cele din urmă opuri ale genialului scriitor. Pe când trăiește încă autorul, d. dr. Horia Petra-Petrescu i-s'a adresat cu rugarea, să-i încuviințeze traducerea romanului Mary în limba românească. Björnson a răspuns foarte afabil și i-a dat cu bucurie d-lui Petrescu permisiunea cerută pentru traducere. Scrisoarea marelui norvegian se află în posesiunea distinsului nostru colaborator, care a avut bunăvoința a pune lucrarea aceasta de mare valoare la dispoziția noastră spre a o publica în foaia romanului nostru. Atragem deci atenția cetitorilor noștri asupra romanului, ce începem a publica azi.

Cărți școlare oprite. *Încă o dureroasă și păgubitoare lovitură s'a dat instrucțiunii școlare române, din patrie: Ministrul de culte și instrucțiune reg. ung. a oprit folosința celor mai bune manuale școlare românești. „A doua Carte de cetire de I. Popescu, prelucrată de dr. P.*

Cu distinsă stimă:

Németh István

depozit de modă bărbătească și femeiască.
ARAD, piața Andrassy 20. (Palatul Fischer Ellz.)

**Mi-a sosit asortiment bogat de noutăți de primăvară.
Principiul meu comercial este: Circulația mare, folos puțin!**

Ultime știri

Beau gest-ul dela Vass.

La cafeneaua Vass eri după masă
S'a năpustit pe uși moș Nicolae,
Gesticulând, cu fața sperioasă
Și ridicând o întregă hălălae :

„Băeți, e o curată infamie
„Ce scriu și ce zic ai dela „Românul“ !...
(Pe când Montani, vechiu în ciracie,
Ofta gândind : oh, ne-am găsit stăpânul).

„De-acum (continuă moșul simpatic)
„Să rupeți peana mâi și s'o zvârliți —
„Și dând la cap temeinic și sălbatic,
„De azi numai cu băta să loviți !“

„C'est un beau gest“, — a exclamat în sine
Un privitor, feroce adorant
De al „Independentei“ —

Foarte bine,
Dar vezi, c'est un beau gest independent !..

Explozie într'o fabrică de fier. Din Neukirchen, în Austria, vine știrea, că la o fabrică de fier din apropiere a făcut explozie un cazan. Un lucrător a fost omorât, 4 grav răniți și 7 mai ușor. Se fac cercetări spre a se restabili responsabilitățile.

Programul congresului presei din Roma. Roma 27. — Iată programul congresului internațional al presei ce se va ține primăvara aceasta la Roma:

Recepțiunea congresiștilor de către regele și regina Italiei la Capitol; recepțiune la ministrul de externe italian marchizul di San-Giuliano; „gardenparty“ la Quirinal; recepțiune la ministrul de culte italian; vizitarea expoziției din Turin; debaterile congresului.

Prăbușirea craterului Vesuvului. Duminecă după amiază s'a produs o mare prăbușire în craterul Vesuvului, pe o înălțime de 80 metri și o lățime de 300. Surparea a provocat un cutremur de pământ destul de puternic urmat de sgomote subterane. Din cauza zguduiri muntelui, zidurile gării de sus a funicularului vesuvian și o casă a călăuzei au crăpat. Funicularul a fost imobilizat.

Prăbușirea s'a produs în clipa când 20 străini cu călăuze se pregăteau să urce craterul. Craterul s'a năruit la picioarele lor. Alte mici prăbușiri continuă. Deasupra vulcanului plutește un panaș grandios de cenușă.

Din cauza surpării, muntele pare decapitat și Vesuvul scufundat.

O fundație a casei Crupp. Casa Krupp din Berlin a făcut o fundație de 50 mii mărci pentru studii aeronautice.

Pericolul unui războiu între Mexic și Statele-Unite. Guvernul mexican declară, că în caz când trupele Statelor-Unite vor trece frontiera, ele vor fi imediat atacate de acele ale Mexicului.

Propagandă anarhistă în Bulgaria alimentată de tinerii-turci. Ziarul „Dnewnik“ dă alarmă despre existența unei active propagande anarhiste în Bulgaria, alimentată de comitetul tânăru-turc.

Mișcarea e condusă de o organizație centrală — compusă din anarhiști de meserie, — ai cărei sediu se află în sandjagul Serres. Adepții sunt recrutați în deosebi dintre învățătorii din satele bulgare de de-alungul graniței.

Autoritățile otomane au instrucțiuni de la comitetul tânăru-turc nu numai să închidă ochii, neaducând nici o stingherire acestei agitațiuni primejdioase, dar chiar să o încurajeze.

Scopul urmărit de Turci ar fi — după „Dnewnik“ — să semene în populațiunea rurală din Bulgaria spiritul de răsvrătire contra ordinii stabilite în Stat.

Impăcarea dintre România și Grecia. Ziarului „Pester Lloyd“ i-se telegrafiază din București:

Ministrii Rusiei și Italiei la București au adus la cunoștința noului guvern român, imediat după instalarea lui, dorința primului ministru grec Venizelos, de a se relua raporturile diplomatice dintre Grecia și România, cari sunt întrerupte de șase ani.

Ministrul de externe d. Maiorescu a acceptat propunerea lui Venizelos, cu atât mai mult cu cât este un adept al înțelegerii amicale între statele balcanice și Turcia — o politică pe care o urmărește și Venizelos.

Impăcarea dintre România și Grecia se va face în mod formal și raporturile diplomatice vor fi reluate în curând, poate chiar în cursul săptămânei viitoare.

Noua mișcare diplomatică va cuprinde și numirea noului ministru român în Grecia.

Răscoala din Marocco. Consiliul ministerial al Franței a decis să se trimită trupe de artilerie și infanterie la Casablanca pentru siguranța publică și susținerea ordinii. Consiliul ministerial așteaptă ca sultanul din Marocco să pedepsească aspru pe cei ce au luat parte la atentatul dela 14 Ianuarie. Guvernul va urmări cu atențiune măsurile, ce le va lua sultanul în privința aceasta.

Prin trimiterea acestor trupe numărul ostașilor francezi din Marocco se ridică la 6500.

În Camera franceză s'a respins interpelația de urgență a lui Jaures referitor la politica guvernului francez față de Marocco. Discuția se va începe numai la 24 Martie a. c.

După știri sosite din Fez, seminții credincioase Sultanului și conduse de oficeri francezi au împrăștiat mai multe cete de ale răsculaților, cari au suferit pierderi mari.

Loc deschis *)

În chestia d-lui preot Ioan Nicorescu din Curtici în urma „declarației“ *subscrisă* de d. dr. Sever Ispravnic, avocat în Arad, în Nr. 49 al „Tribunei“, îmi iau voie a mai reflecta următoarele :

Din comunicatul meu, dat în Nr. 48 al „Românului“, și cel mai malițios și pervertitor, om — care are scaun la cap — poate vedea, că eu absolut nu am încercat să-l desvinovățesc în fața publicului pe d. preot Ioan Nicorescu, fiindcă aceasta nu se ține de competența publicului, mai cu seamă atunci, când afacerile sunt spre rezolvire înaintea forurilor judecătorești.

Am amintit numai cazurile sfârșite, în cari forurile judecătorești civile l'au desvinovățit deja, și pe baza acestora am amintit haita, pentru că să motivez aversiunea deosebită a d-lui dr. Sever Ispravnic, care l'au împins până la o ținută atât de nedeamnă.

Cauza criminală a clientului meu nu am adus-o în apelată publică, ci am „adus în apelată publică cauza criminală“ a d-lui dr. Sever Ispravnic, și am făcut-o aceasta nu „quasi“, ci hotărât, căci modestele, dar cinstitele mele vederi îmi arată, că este cel puțin un păcat românesc, ca pe un preot român, care servește la altarul Domnului — Tu, ca român — deși contrar (ori poate dușman) să îl terfelești cu vorbe atât de murdare, — cred mai departe, că e cel puțin în-

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu ia răspunderea asupra sa.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

MARY

— Roman de Björnstjerne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

Am tradus un roman de Björnstjerne Björnson. Nu-l recomand tuturor să-l citească. Cei cari doresc acțiune și numai acțiune o să se lase de cetit după două-trei capitole. Ceice așteaptă o analiză fină, sufletească, cei, cari nu se simt atinși neplăcut de unele asperități de caracter, cei, cari au inimă — aceia vor fi satisfăcuți: de asta sunt sigur.

Psihologia unei fete tinere — Mary — a unei fete pline de viață, independentă, care se sbuciumă între două caractere de bărbat, diametral opuse, care se vede înșelată în ce are ea mai scump și mai sfânt și e hotărâtă să-și pună ea singură capăt vieții ei, pe care o visa altfel.

Nu e o carte pentru copii și nici pentru fete prea tinere, dar o minunată carte pentru omul matur. Björnson a scris-o la vârsta de 74 de ani. Ultimul lui roman înainte de a muri.

INCHINAREA TRADUCĂTORULUI unei prietene.

Te văd citind în mica-ți odăiță
La masa ta romanul unei vieți —
E mult prea trist decât să râzi cu lacrimi,
Căci nu-s „halucinații de poeți“.

Clipite sunt din viață, sbuciumate.
Ah, fericit acel ce poate plânge!
Să plângi și tu și să simțești aievea:
Acest roman e scris cu foc și sânge!

Și ți-l închin (traducătorul) ție,
Citește-l tu cu suflet curat
Și de vei fi cuprinsă de-armonie,
Sunt fericit de clipa ce ți-am dat.

CAPITOLUL I.

Moșia și familia.

Coastele Norvegiei de sud sunt întrerupte des. Vina o poartă munții și râurile. Munții se prefac în coline și limbi de pământ, cari au adeseori insule mititele în fața lor, râurile sapă văi și se sfârșesc în sânuri de mare.

Într'un astfel de sân de mare numit „Krogen“ — adică: Unghiul — se afla curtea boerească. La început se numea Krokskogen, ceace se prefăcu în protocoalele oficanților danezi Krogskoven; astăzi poartă iarăși numele de Krogskogen. Pe stăpâni îi chema odinioară Krogen. Numele copiilor de familie erau Anders sau Hans Krogen. Mai târziu se numiau Krog, generalul de inginerie chiar „de Krogh“. Astăzi se numesc simplu de tot: Krog.

Toți câți treceau, purtați de vaporase, spre orașul din apropiere sau se depărtau de el, toți câți treceau și se opriau la debarcaderul de sub capelă, vorbeau de situația prietenoasă și intimă a casei acesteia ascunse.

Munții dela orizont apăreau impozanți, aici erau mai scunzi. Curtea domnească zăcea între două muchi de coline, cari înaintau prelungite și erau pline de arbori. Casele se proptiau atât de aproape de colină, încât pasagerii, cari treceau pe acolo, credeau de pe vapoarele lor că

ai putea să sari fără de nici o greutate de pe acoperișul caselor pe colină. Furtuna vestică n'avea intrare aici. Ii puteai spune, că în jocul de „v' - ați ascunsele“, dute „cu o casă mai departe!“ Intocmai așa era și cu vântul de nord și cu tempestățile, cari veniau din spre est. Numai furtuna sudică își făcea câte odată vizitele în treacăt, dar și ea cu cea mai mare modestie. Insulele, una mare și două mici, o țineau pe loc și o hotărau să fie puțin mai drăgălașe, înainte de a-i da drumul. De își plecau arborii înalți de dinaintea casei vârfurile cele mai înalte în tact ritmic, ținuta nu și-o pierdeau de loc.

Acest sân de mare liniștit avea țărnuțul cel mai minunat de baie din întreg ținutul. Mai cu samă tineretul orașului venia în sările de Sâmbătă sau în zilele de Duminecă pe aici și se juca în apa cu fundul năsipos. Sau înota tineretul spre insula cea mare și se întorcea înapoi. Țărnuțul băii era la mâna stângă, dacă te uitai din Krogskogen, de acolo de unde se vărsa râul în mare, unde era podul de debarcare și unde se afla, puțin mai sus, mai aproape de colină, și capela cu mormintele familiare ale familiei Krog. De acolo aveai o cale bunicică până la casele dela coastă, spre dreapta. Acolo, sus, se auzia numai foarte rar ceva din larma celor, cari luau baie. Anders Krog cobora bucuros, el însuși, dela gospodăria lui, dacă vedea că omuleții au aprins focul pe țărnuțe sau în pădure, afară, pe limba de pământ. Venia, nu-i vorba, ca să aibă grije de foc, dar n'auziai sau cel puțin nu băgai de samă, că a venit pentru lucrul acesta. Era cunoscut sub numirea: „cel mai

colegialitate, ca să o faci aceasta în prezența advocatului său, și cred în fine, că e o mare doză de lașitate să te arăți atât de curajos față de un preot, care nu te poate trage la răspundere după-cum să cuvine.

Aceste motive „nemaipomenite“ poate la d. dr. Sever Ispravnic m'au îndemnat să-mi încep „primul debut public“; nu în calitate de membru redacțional, ci în calitate de român cinstit; care și în calitate de avocat sunt om, și care și față de cei mai ordinari criminali caut să mă stăpânesc. Dovadă ținuta mea de până acuma.

Declar pe cuvântul meu de om tânăr și până acum nevinovat în arta intrigei, că din cuvânt în cuvânt așa s'a întâmplat faptul cum l-am descris în prima mea declarație, că adevărat d. dr. Sever Ispravnic nu a avut nici un motiv să-l insulte pe d. Ioan Nicosescu; deci nici cea mai subtilă susceptibilitate a ofensătorului față de oameni, cari nu-și pot lua reparație, nu-i poate justifica procedura, pentru că d. Nicosescu nu l-a vătămat pe dânsul.

Încă una! Dle *subscritor* de declarație! Nu te lega de d. Vasile Goldiș! Nu-ți scuza faptul cu numele d-sale! Căci nu e adevărat că d-nul Goldiș l-ar fi insultat pe d. Nicosescu. În fine eu nu sunt tutorul clienților mei, și nu mă întrepun pentru oameni maturi în afacerile lor din viața publică, cu atât mai vărtos, când la acelea nu am fost de față. *La pertractare, în marginile impuse de lege și buna cuviință pretind să-mi respectezi clientul, și să nu-l tratezi ca pe vințlerul d-tale, căci altcum dai cu mine de val.* Colegialitatea, limba și religia noastră comună îmi impune ca să o pretind această, ca astfel să te respectezi și pe d-ta, ca de fapt să apară ca și unul care „își împlinește datoria de Român“.

Sfârșesc! Lasă „rodomontadele“ și nu mă „felicita“ (!) Mofturi de aceste nu-ți șed bine! Îmi vei permite, ca intențiile faptelor mele să le pun în cumpăna priceperii și moralei mele, de care nici vre-un dușman de-al meu — dacă am — nu se poate lega.

Am sfârșit *deocamdată*; — pe cale ziaristică însă definitiv.

Arad, 15 Martie 1911 n.

Dr. Romul Veliciu, m. p.
advocat.

POȘTA REDACȚIEI

D-lui Rb. în Răhău. Numele vicarului Mangra s'a pus din greșală. „Tribuna“ a publicat de două-ori bilanțul acesta, odată cu iscălitura lui Mangra, iar de altădată fără ea. Bilanțul trebuia publicat fără iscălitura lui Mangra, deoarece ni s'a spus, că el nu subscriase Convocatorul. Greșala, deci este pe partea noastră, cari am înțeles rău această dispoziție a direcțiunei băncii „Victoria“.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern. Supraveghiere medicală continuă (constantă). Birou central, stabiliment medical: **Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.** Director-șef: **Dr. A. Cozmutza.** Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m. Telefon 88—99.

Frații Fischer

fabricanți de pânză de sârmă, de împletitură pentru gard, de site și de saltele de sârmă

Arad, str. József főherceg nr. 8.

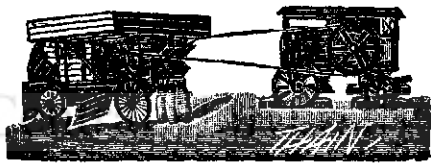
Fabrica: str. Kossuth nr. 45. Telefon 557.

Recomandă în atențiunea binevoitoare Onor. public magazinul său bine asortat cu tot felul de obiecte de specialitate cu prețuri afară de orice concurență.

Preț-curent la dorință să trimită gratuit.

DACĂ DOMNIATA

dorești să-ți cumperi un aparat montat cu motor bun perfect și de o productivitate deosebită



cu prețuri favorabile, sub condițiuni avantajoase, având garanție deplină, — adresează-te cu o scrisoare către

SZÜCS ÖDÖN

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 66.

Întreprindere comercială de mașini industriale și economice, și firma va trimite preț-curent și estimar de spese — gratis.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.
Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem“ și din „Balkáni hercegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Urmașul lui Kabdebó

Maria Polcz

prăvălie de pălării de dame și de flori artificiale.

ARAD, Str. Atzél-Péter. (Edificiul Teatrului).

Am onoare a atrage atențiunea On. dame, că mi-au sosit pentru sezonul de primăvară cele mai frumoase modele de pălării.

Mare asortiment de pălării de dame și copii pe lângă prețuri moderate. — Străformări se execută grabnic și prompt.

Pălării de doliu se efectuează în 24 ore.

galant om al orașului“ sau „primul gentleman al orașului“. Ochii lui mari, cari străluceau cu o strălucire caracteristică, trimeteau tuturor un „bine ai venit“ plin de blândețe, cuvintele, puținele cuvinte cari le rostea, conțineau numai urări de bine. Mergea mai departe pe colină în sus, făcându-și liniștit obicinuita plimbare. Cât timp se mai putea zări statura lui înaltă, aplecată puțin înainte, sus, în pădure, domnea încă tăcere. Cât de veseli erau de altfel omulețiiăștia, aici în libertate! De cele mai multe-ori ieșiau să facă baie muncitori și meseriași din oraș, societăți de gimnastică, societăți de cântări și copii. Se adunau împrejurul podului de debarcare și a capelei; aici se desbrăcau.

Calea pe de marginea țărului ducea — nu-i vorba — în nemijlocita lor apropiere, în decursul verei însă nu prea treceau trăsuri, nici oameni, căci lumea se ducea mai bucuroasă cu vapoarele sau se dădea cu luntrea. De așezau ceice se scaldau câte o veghe, sus, pe colină, erau siguri, că nu-i va surprinde nici un oaspe nepoftit.

În curtea domnească, sus, domnia liniștea; era totdeauna liniște. Frontul cel mai de samă al clădirii principale nici nu dădea spre sânul de mare, ci spre livadă. Casa se compunea din două caturi înalte și avea colțurile de coperiș tâmpite. Un edificiu lung și lat.

În față era zidul fundamental, foarte înalt. Niște trepte comode duceau în sus. Întreagă clădirea era boită alb, zidul principal însă, și pervazurile feresirilor erau negre. Dependențele

zăceau mai aproape de culină; de pe vapor n'aveai puțină să le vezi. De ambele părți ale casei se întindeau două grădini mari. Grădina dinspre mare era bogată în fructe, cea dela stânga casei servea numai ca grădină de flori și de legume.

ntre cele două costișe se afla o livadă plană. Minunat întreținută. Vacile mari olandeze, duceau o viață ideală.

Istoricul moșiei și al familiei a fost influențat din partea pădurei. Pădurea era mare și deasă și a ajuns — spre norocul ei — de vreme sub îngrijirea și cruțarea olandeză. Se întâmplase lucrul acesta pe timpul, când proprietarii din Norvegia erau vizitați des de corăbieri olandezi. Aceștia se încărcau din belșug cu lemne norvegiene și se îngrijeau ca Norvegienii să prindă ceva din cultura lor și să primească produsele lor. Ținutului Kraftkogen i-a mers din prilejul acesta bine în deosebi, căci s'a întâmplat acum 200 de ani, ca un proprietar a unui Kuff de acestea olandeze, care zăcea în sânul de mare și încărcat, să se amorseze de copilița bălăioară a țărului. Sfârșitul a fost că și-a cumpărat întreagă minunăția asta de față. Chiar și în zilele noastre atârână în odața prietenoasă un portret excelent a părechii: în odaia din colț, spre sânul de mare. Tabloul ne arată un om lung, slab, cu niște ochi, cari scilipsesc neobicinuit. Era brunet și avea gâtul puținel strămb. Vița lor a trebuit să fie puternică, fiindcă, până în ziua de azi sunt cei din familia Krog astfel. Cel dintâiu proprietar

olandez n'a avut numele de Krog și nici n'a locuit el aici; fiul său însă, care a luat după el curtea asupra sa, a fost botezat după bunicul său, Anders Krog și și-a numit fiul propriu, iarăși, după propriul său tată, Hans și de atunci se schimbau pe rând aceste două nume în familie.

De erau mai mulți fii, se numia totdeauna unul Klas și altul lürges, de unde și-au luat obârșia mai apoi, cu vremea, numele Klaus și lürgen. Căsătoriile cu rudeniile olandeze s'au continuat astfel, încât familia a rămas jumătate olandeză, jumătate norvegiană; gospodăria a fost purtată timp îndelungat curat după obiceiul olandez.

Cu toate astea par'că nu voiau să se amestece rassele după cum ar fi trebuit. Poate fiindcă elementul olandez nu era de sânge curat olandez; căci astfel s'ar fi contopit mult mai ușor cu cel norvegian — era amestecat cu puțin sânge spaniol; părul negru, ochii lucitori, trupurile slabe se moșteneau din generație în generație în partea bărbătească; până când elementul blond și trupul bine legat se moșteneau pe partea femeiască; în femei curgea sânge norvegian amestecat cu cel olandez; rar de vedeai vre-o altă concesiuie făcută de linia bărbătească celei femeiești, sau întors, decât aceea că se întâlnea părul blond cu cel negru în părul roșu sau că apăreau câte-odată ochii luminoși și într'o față femeiască.

(Va urma)

Mare asortiment
de
ghete de bal
în culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafiriu, din
piele de lack și chevreaux

la
Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrásy-tér nr. 20.

25 (11)



Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

moderne mașini și material
 privitor la această branșe,

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografi, note și gramatom, panglice la cununi funebreale și tot felul de lucrări atingătoare de această branșe.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuraja cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::

ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La

Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu copcii,
1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în recvizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socoțile bisericești. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodată pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericești ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brâne și pălării preoțești, precum și toate cărțile bisericești.

Recvizite școlare fizice conform articolului de lege XXVII. din 1907, hărțile geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai variu și mai modern material pentru lucrări ce ating arta tipografică, se recomandă a executa tot felul de tipărituri ca : Documente, liste de escompt percepțiuni și erogațiuni, invitații pentru petreceri.